Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.37.2026
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie złożone przez Panią Senatorkę Ewę Monikę Kaliszuk podczas 58. posiedzenia Senatu RP 7 maja 2026 r., w sprawie prac legislacyjnych dotyczących odejścia od instytucji ubezwłasnowolnienia oraz zastąpienia jej systemem wspieranego podejmowania decyzji, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Zapewniam, że jako Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, tak jak i całe kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS), w pełni popiera kierunek projektowanych zmian prawnych. Wskazana przez Panią Senatorkę reforma ma fundamentalne znaczenie dla osób z niepełnosprawnościami, ponieważ przywraca im prawo do decydowania o własnym życiu w stopniu odpowiadającym ich realnym możliwościom, zapewniając im przy tym dostęp do niezbędnego wsparcia.

Państwa, które podpisały Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zobowiązane są do zagwarantowania przedstawicielkom i przedstawicielom tej grupy równego z innymi prawa do posiadania i dziedziczenia własności, kontroli ich spraw finansowych, dostępu do pożyczek bankowych, hipotecznych i innych form kredytów oraz zapewnienia, że osoby z niepełnosprawnościami nie będą w efekcie samowolnych działań pozbawiane własności. Strony konwencji zobowiązane są też do wdrożenia zabezpieczeń, które zapewnią, że środki związane z korzystaniem ze zdolności do czynności prawnych będą respektowały prawa, wolę i preferencje osób z niepełnosprawnościami, będą wolne od konfliktu interesów i bezprawnych nacisków, proporcjonalne i dostosowane do sytuacji danej osoby oraz stosowane nie dłużej, niż jest to konieczne. Środki te mają też podlegać regularnemu przeglądowi przez właściwe niezależne i bezstronne władze lub organ sądowy.

Należy podkreślić, że ratyfikując konwencję Polska złożyła deklarację interpretacyjną umożliwiającą stosowanie krajowych przepisów dotyczących ubezwłasnowolnienia. Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami wezwał jednak do wycofania tej deklaracji i uchylenia przepisów Kodeksu cywilnego i innych aktów prawnych zezwalających na pozbawienie osób z niepełnosprawnościami zdolności do czynności prawnych, rekomendując przy tym ustanowienie procedury zmierzającej do przywrócenia pełnej zdolności do czynności prawnych wszystkim osobom z niepełnosprawnościami i wprowadzenie mechanizmów wspieranego podejmowania decyzji.

Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ubezwłasnowolnienie, które pozbawia osobę autonomii decyzyjnej w sferze prawa cywilnego, rodzinnego, wyborczego oraz administracyjnego, przy jednoczesnym braku możliwości zweryfikowania zasadności dalszego ubezwłasnowolnienia na wniosek podlegającej mu osoby, jest niezgodne z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzoną w Rzymie 4 listopada 1950 r. Zalecenie nr R(99)4 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 23 lutego 1999 r. również wskazuje, że środek ochrony nie powinien automatycznie

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

pozbawiać objętej nim osoby prawa głosu, prawa do sporządzenia testamentu, prawa do wyrażenia zgody lub odmowy wyrażenia zgody na jakikolwiek zabieg w dziedzinie zdrowia ani prawa do podjęcia decyzji o charakterze osobistym w dowolnym momencie, gdy pozwala na to jej zdolność do czynności prawnych.

Projektowane zmiany ustawowe są zbieżne z celami zapisanymi w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, a także z celami Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030, która wyznacza ramy dla nowoczesnej polityki społecznej państwa, opartej na imperatywie ochrony godności i niezależności obywateli.

Odnośnie do kwestii proceduralnych oraz merytorycznego podziału kompetencji informuję, że całość prac nad zmianami ustawowymi w tym obszarze jest prowadzona i nadzorowana przez Ministra Sprawiedliwości.

Kierownictwo MRPiPS uczestniczyło w procesie opracowywania projektowanych zmian dbając o społeczny aspekt reformy. Współpraca realizowana była m.in. w ramach powołanego przy Ministerstwie Sprawiedliwości Zespołu do spraw opracowania propozycji rozwiązań normatywnych w zakresie zastąpienia instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji.

W pełni podzielam Pani pogląd, że system wspieranego podejmowania decyzji powinien zawierać rozwiązania chroniące przed manipulacją, wyłudzeniami czy nadużyciami.

Zapewniam, że jako Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, razem z całym kierownictwem resortu rodziny, będę w toku dalszych prac dokładała wszelkich starań, aby żadna osoba wymagająca stałej ochrony nie została pozbawiona realnego zabezpieczenia, a głos środowiska rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami był słyszany i uwzględniany na każdym etapie trwającego procesu.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Maja Nowak
Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/